هەرێمی کوردستان بووە بە ناوچەیەك بۆ قاچاخچێتی نەوت ... کاروان تەیب

ئەو قەیرانە سیاسیی و ئابورییەی لە کوردستان سەریهەڵداوە زیاتر دوای ئەوە دەرکەوت کە نەوت و گازێکی زۆر لە کوردستانی عێراق دۆزرایەوە و بۆدەرهێنان کۆمپانیا زەبەلاحەکەنای نەوت روویان لە هەرێمی کوردستان کرد. لێرەوە نەهامەتییەکانی خەڵکی کوردستان دەستیپێکرد، بەتایبەتی دوای ئەوەی شانبەشانی ناردنی نەوت بە بۆری، سیاسییە قاچاخچییەکانی یەکێتی نیشتمانی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان کەوتنە تاڵانکردنی نەوت و گاز بەتەنکەر و دانانی پاڵێوگەی قاچاخ.

لە دوای ساڵی 2008 ەوە تا ئێستا، بە بەردەوامی، نەوتی کوردستان بە بۆری و بەتەنکەر لەلایەن سیاسی و دەسەڵاتدارانی سەربە یەکێتی و پارتییەوە ئەفرۆشرێت، بەڵام تا ئێستا لە نەهامەتی زیاتر هیچ سودیکی تری بۆ خەڵکی کوردستان نەبووە.

ئەوەی لەناوچەی یەکێتی رووئەدات فەوزایەکی گەورەیە. “تا چەند مانگێك لەمەوبەر نەوتی ناوچەی سەوز لەلایەن چەند سیاسیەکی ناو یەکێتییەوە لە رێگەی جۆراوجۆر وەك تانکەر و بۆری بە قاچاخ ئەبرا”، هەر سیاسییەك و بۆخۆی ئیشی ئەکرد، بەڵام دواتر “باڵی دەستڕۆیشتووی ناو یەکیتی”، لە رێگەی بەکارهێنانی هێزی دژە تیرۆرەوە، بەڵام لە ئیستادا تا رادەیەکی زۆر مۆنۆپۆڵی نەوت و دەسەڵاتیانکردووە لە ناوچەی سەوز. هەر بۆیە چەند رۆژێك لەمەوبەر ئەندامێکی مەکتەبی سیاسیی ناو یەکێتی (کە تۆمەتباری سەرەکیشە بە تیرۆرکردنی رۆژنامەنوسێك لە گەرمیان، “بەهۆی ئەوەی گەندەڵییەکانی ئاشکرا کردبوو”) ئەوەی ئاشکرا کرد کە گەندەڵی هەیە و خۆی وا نیشاندا کە کەسێکی خاوێنە، بەڵام بەپێی ئەو زانیاریانەی لەسەرچاوەیەکەوە بەردەستی ئێمە کەوتووە، ئەو کەسە، کە “خۆی بەتەنکەر قاچاخچێتی نەوتی ئەکرد، ماوەی چەند مانگێکە لەلایەن باڵی دەستڕۆیشتووی ناو یەکێتی واتا هێرۆ ئیبراهیم ئەحمەد- ماڵی مام جەلال-، بواری نادات کە نەوت ئاودیو بکات و هێزی دژەتیرۆر رێگەی پێنادات و ئێستادا تاڕادەیەکی زۆر باڵی دەستڕۆیشتوو قۆرخی نەوت و گازی کردووە بۆخۆی”. هەربۆیە لە شاشەی تەلەفیزیۆن دەرئەچێت و قسە ئەکات، ئەگەر نا خۆ پێشتریش گەندەڵی هەبوو بۆ وشەیەکی نەئەوت.

پێشتر لە ناحییەی قادر کەرەم –کۆرومۆر- کە کۆمپانیا دانە غاز کاری تێدا ئەکات، جگە لەوەی بەبۆڕی گازی بۆ بەرهەمهێنانی کارەبا و مەبەستی تر ئەگوازرێتەوە، هاوزەمان نەوت و گازیش هەر لە کێڵگەی کۆرومۆرەوە بە تانکەر ئەگوازرێتەوە، – بەچاوی خۆم بینیم لە بانی نەمەقان تەنکەری ئێرانی گازی تێدابوو ئەیگواستەوە-، بێگومان بۆ ئێران، ئەمە جگە لەوەی کە ماوەی چەندین ساڵە بە قاچاخ نەوتی لێ بەتاڵان ئەبرێت، ئەوەش تەنها نموونەیەکە.

دوای هاتنی داعش، شاری کەرکوك، بە کێڵگە نەوتییەکانییەوە، لەلایەن پارتی و یەکێتییەوە کۆنترۆڵکرا. هەر لە سەرەتاوە پارتی هەردوو کێڵگەی هاڤانە و بای حەسەنی بۆ خۆی داگیرکرد. بەپێی راپۆرتەکان و زانیارییەکانی خۆیان، رۆژانە زیاتر لە 200 هەزار بەرمیل نەوت لەو کێڵگانەوە بۆ بەندەری جیهانی تورکی هەناردەئەکرێت. هەندێ لە سەرکردەکانی یەکێتی وا خۆیان نیشان ئەدەن کە ئەو نەوتە تەنها لەلایەن پارتییەوە ئەبرێت و داهاتەکەی دیار نییە، بەڵام شاڵاو عەلی عەسکەری، کە ئەندامی سەرکردایەتی یەکێتی لەبەرنامەیەکی تەلەفیزیۆنیدا وتی:"ئیتفاقی ژێربەژێر لە نێوان ئەو دوو حیزبە هەیە بۆ بردنی نەوتی کەرکوك".

ئەوەتا نەجمەدین کەریم پارێزگاری کەرکوکیش یەك وشە لەسەر نەوتی کەرکوك ناڵێت، ئەویش دیارە لە ناو رێککەوتنە ژێربەژێرەیە کە شاڵاو عەلی عەسکەری باسی ئەکات، چونکە ئەگەرنا قسەیەکی ئەکرد لەسەر بەتاڵانبردنی ئەو نەوتە. شورەییە بۆ پارێزگارێك کە ئەو هەموو نەوتەی لێوە هەناردەبکرێت بەڵام ئیدارەی پارێزگاکە مانگانە سێ هەزار دینار لە هاوڵاتیانی وەرگرێت بۆ "پاککردنەوەی شارەکە".

ئەمە لەکاتێکدا خەڵك ئەو پارەیەش ئەدات هێشتا هەر لە زبڵدان ئەچێت. ماوەیەك لەمەوبەر من رۆژنامەنووسێکی فەڕەنسیم بردە ئەو شارە چوینە ناوەراستی شار، وتی:"ئەمە ئەو شارەیە کە لەسەر ئۆقیانوسێك نەوتە و خەڵکەکەی وا ئەژین؟!"

پارتی، کە دۆسیەی نەوتی لایە رۆژانە زیاتر لە 600 هەزار بەرمیل نەوت هەناردەی دەرەوە ئەکات لە هەرێمی کوردستانەوە "بەئاگاداری یەکێتی"، بەڵام ئەوەتا نیوەموچەو چارەکە موچەیش لەکاتی خۆی نادات بە فەرمانبەران، هەموو کەسێکیش ئەزانێت ئەو بڕە نەوتەی کە ئەنێردرێت بەشی موچە بەزیادەوە ئەکات.

یەکێتی لە حکومەتەو تەئکید ئەکاتەوە کە ئاگای لە هەناردەکردنی نەوتە. هەندێ جاریش، لە زاری هەندێ کادرییەوە بەشێوەیەکی ناڕەسمی، خۆی وەك ئۆپۆزسیۆن نیشان ئەدات –ئەوەش دوو هۆکاری هەیە هەندێ جار بەهۆی ئەو فەوزایەوە کە لەناو ئەو حزبە هەیە هەندێ جاریش بۆ چەواشەکردنی رای گشتییە-. بۆ پارتیش ئەگەر یەکێتی

بەڕەسمی ناکۆك نەبێت لەگەڵی ئیتر کێشەی نییە. هەربۆیە هەمیشه پارتی رەدی ئەو یەکێتیانەی کە باسی نا شەفافی لە دۆسیەی نەوت ئەکەن ئەداتەوە و ئەڵێت قوباد تاڵەبانی جێگری سەرۆکی حکومەت “ئاگای لە هەموو شتێکە”. قوباد تاڵەبانیش هەرگیز نەیوتووە ئاگام لە دۆسیەی نەوت نییە. ئەوەش ئەوە نشان ئەدات بڕیار بەدەستانی ناو یەکێتی ئاگایان لە هەموو شتێکە. کەواتە بردن و فرۆشتن و دیارنەمانی داهاتی نەوتی کەرکوك و کوردستان بە ئاگاداری یەکێتی ئەکرێت.

لەو ماوەیەش کە پارتی هەندێ هێزی جوڵاند بە لای کێڵگەنەوتەکانی هاقانەو بای حەسەن، یەکێتی یەکسەر هاواری لێهەڵسا، چونکە بەرژەوەندیەکانی کەوتە مەترسیەوە. هۆکاری بێدەنگبوونی یەکێتی دوای چەند رۆژێك دیارە بۆ ئەوە ئەگەڕێتەوە کە پارتی دڵنیای دایە یەکیـَتی کە خەمی نەبێت و هەروەك و پێشوو پێکەوە نەوتەکە ئەنێرن و بەشی یەکێتی لە داهاتی ئەو کێڵگانە زامن ئەکرێت.

ئەوەش روونە کە حکومەتی هەرێمی کوردستان –پارتی- مافی ئەوەیان نییە داوای بودجە لە بەغدا بکەن چونکە هەرێمی کوردستان نەوتەکەی ئەفرۆشێت، پارەکەی ئەچێتە گیرفانی هەندێ لە دەسەڵاتدارانی هەرێمەوە، بۆیە نا مەعقولییەکی گەورەیە داوای بودجە لە بەغداد بکات، هەموو خەڵکی کوردستان لەوە تێگەیشتووە کە هەقی خەڵکی کوردستان لای دەسەڵاتدارانی کوردە نەك بەغدا.

ئەوەی ئەمێنێتەوە ئەوەیە پارتی نەوت بەڕۆژی نیوەڕۆ ئەنێرێت و داهاتەکەشی دیار نییە. یەکێتی و کۆمەڵ و یەکگرتوو –گۆڕانیش داوا لە پارتی ئەکەن وەزیرە دەرکراوەکانی بگەڕێنێتەوە- لەهەولێر لەدەسەڵاتن، بەڵام لە سلێمانی خۆیان ئەخەنە پاڵ “بەرەی نارٍەزایی خەڵك” و خۆپیشاندان ئەکەن، ئەمەیش دووفاقییەکی گەورەیە ئەگەر راست ئەکەن فەرموو لە حکومەت بکشێنەوە.

بزووتنەوەی گۆڕانیش کە پێشتر یەکێتی و پارتی وەك یەك بە گەندڵ و قاچاخچی نەوت ناو ئەبرد، بەڵام دوای “رێککەوتننامەی سیاسی”یەکەیان لەگەل ئەو حیزبە، یەك وشەیش لەسەر قاچاخچییەکانی نەوت لەناو یەکێتی ناڵێت، ئەوەش ئەوە نیشان ئەدات گۆڕانیش بەشێکە لەو تاڵانی و نەهامەتییە کە بەسەر کوردستان هێنراوە. ئەوەی ئەمێنێتەوە ئەبێ ئەوە بزانێت هیچ حزبێك لە بەرژەوەندی میللەت کارناکات. ئێمە تەنها کاتێك باش لە سیاسیەکان تێئەگەین کە ناکۆکی بکەوێتە نێوانیانەوە. ئەو کات باشتر بۆماندەرئەکەوێت ئەمانە چی ماڵوێرانییەکیان بەسەر میللەت هێناوە.

پێشتر دەسەڵاتداران بەشێك لەوەی لەبەر خۆیان ئەمایەوە ئەیاندا بە خەڵك، بەڵام ئێستا ئەوەش نادەن: موچە نییە، ئاو نییە، کارەبا

نییە، سیستمی ئیداری و تەندورستی و پەروەردەیی و پەرلەمان و حکومەت نین و ماوەی سەرۆکایەتی هەرێم کۆتایی هاتووە و هەموو دامودەزگاکانی حکومییەکان پەکیانکەوتووە. سەرباری هەموو ئەوانەیش بازاڕ و بازرگانیش لەلایەن سیاسییەکانەوە مۆنۆپۆڵکراوە و گرانییەکی زۆر لە بازاڕ هەیە. کەواتە ئەوەی هەیە ئێستا هەرێمی کوردستان بووە بە ناوچەیەك بۆ قاچاخچێتی نەوت و شوێنی کۆبوونەوەی مافیاکانی نەوت و گازە لە خۆرهەڵاتی ناوەڕاست.